

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน

ในบทนี้ จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย และในส่วนของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องนั้น ได้ทำการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559ระเบียบเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการสอบสวน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1วรรคสอง รวมถึง คำสั่งและระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ในประเด็นที่ศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดี เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน ทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหา

3.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2519 สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้ โดยการภาคยานุวัติ เมื่อ 27 ตุลาคม พ.ศ.2539 มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2540 โดยมีการทำคำแถลงตีความ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เรื่องการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยมีได้หมายรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง (ข้อ 1 วรรคหนึ่ง) และ (2) การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำสงคราม (ข้อ 20 วรรคหนึ่ง)¹ โดยเนื้อหาของกติกาฉบับนี้มี 6 ส่วน 53 ข้อ 3 ส่วนแรก (ข้อ 1-27) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่างๆ ส่วนที่ 4 (ข้อ 27-45) ว่าด้วยคณะกรรมการ และการเสนอรายงาน (ข้อ 40)

¹ เกรียงไกร เจริญวัฒนาวัฒน์. (2547). *หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 67.

การไต่ถามข้อร้องเรียนระหว่างประเทศเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกติกาส่วนที่ 5 (ข้อ 46-47) ว่าด้วยการตีความ และส่วนที่ 6 (ข้อ 47-53) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การเก็บรักษาต้นฉบับทั้ง 5 ภาษา ส่วนที่เป็นสารบัญญัติ 27 ข้อ กำหนดสิทธิต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิของประชาชน ซึ่งว่าด้วยการกำหนดสิทธิของตนเองของประชาชนในเรื่องการเมือง และสามารถดำเนินการอย่างเสรีในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของตน และการประกันสิทธิของรัฐภาคีที่จะต้องส่งเสริมให้บังเกิดผลตามสิทธิดังกล่าว โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิที่จะมีชีวิตและการยกเลิกโทษประหารชีวิต การห้ามการทรมาน/ลงโทษทารุณโหดร้าย การมีทาส เสรีภาพในความปลอดภัยของร่างกาย ห้ามการจับกุมโดยมิได้ทำผิดกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมด้วยมนุษยธรรม เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย ความเสมอภาคในด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมทางศาล สิทธิในสถานะบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพทางความคิดและศาสนา การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามและการเกลียดชังเผ่าพันธุ์ สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ การรวมตัวเป็นสมาคม การคุ้มครองครอบครัวและการสมรส สิทธิของเด็กในด้านการคุ้มครอง การมีทะเบียนเกิดและสัญชาติ การมีสิทธิมีส่วนในการบริหารบ้านเมืองและสิทธิของชนกลุ่มน้อย²

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำ ข้อ 19 และ ข้อ 14 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

ข้อบทที่ 9³

1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้น โดยเหตุผลและ โดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2) ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และต้องมีสิทธิได้รับการ

² รุ่งนภา เอี่ยมศรี. (2558). *สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหวิทยาลัยบูรจิศจังหวัดชัยภูมิ. หน้า 20.

³ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2551). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป เกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. หน้า 34.

พิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้น

4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสิน โดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยตัวไป

5) บุคคลใดที่ถูกจับหรือควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ข้อบทที่ 14⁴

1) บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายมีอำนาจมีความเป็นอิสระและเป็นกลางสื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผยเว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนหรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

2) บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

3) ในการพิจารณาคดีอาญาบุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

⁴ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 42- 56.

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้นและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือกสิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายหากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีใดๆเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

(จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นประจักษ์ต่อตนและขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นประจักษ์ต่อตน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยไม่คิดมูลค่าหากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นประจักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด

4) ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนวิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

5) บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญาย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

6) เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดอาญาและภายหลังจากนั้นมีการกลับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษบุคคลนั้นหรือบุคคลนั้นได้รับอภัยโทษโดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงใหม่หรือมีข้อเท็จจริงที่ได้ค้นพบใหม่อันแสดงให้เห็นว่าได้มีการดาเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีชอบบุคคลที่ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากการลงโทษตามผลของคำพิพากษาลงโทษเช่นว่าต้องได้รับ การชดเชยตามกฎหมายเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ให้ทันเวลาเป็นผลจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

7) บุคคลย่อมไม่ถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในความผิดซึ่งบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือให้ปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

ด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงถือเป็นหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ว่าจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าเขาเป็นผู้กระทำผิด โจทก์เป็นฝ่ายที่มีหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลเห็น โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้อง นอกจากนั้น ในการสอบสวนดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหา นั้น ผู้ต้องหา มีสิทธิ

ที่จะนิ่ง (right to silence) และมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง (right against self-incrimination)⁵

อย่างไรก็ตาม สิทธิที่จะนิ่งของผู้ต้องหา มีข้อจำกัดอยู่เพียงแค่การที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การใดๆ ต่อเจ้าหน้าที่ โดยมีได้รวมถึงการไม่ยอมให้ความร่วมมือในลักษณะอื่น ในส่วนสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง ก็มีแนวทางการให้ความคุ้มครองเฉพาะการสอบปากคำเท่านั้น มิได้รวมถึงการขอให้ส่งมอบเอกสารหรือวัตถุพยานอื่น⁶ และมีสิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นประปักษ์ต่อตนและขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นประปักษ์ต่อตน

3.2 กฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายต่างประเทศที่นำมาใช้ศึกษาวิจัย ได้แก่ กฎหมายสหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ และเยอรมนี โดยจะเน้นเฉพาะในส่วนที่กล่าวถึงการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีการเก็บตัวอย่างจากส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 กฎหมายสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เดิมใช้หลักการดำเนินคดีโดยประชาชน ด้วยการให้สิทธิแก่ประชาชนในการฟ้องคดีอาญาได้เอง ต่อมาในปี ค.ศ.1986 ได้เปลี่ยนเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีการก่อตั้งองค์กรอัยการ เรียกว่า Crown Prosecution Service (CPS) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีอาญา ส่วนศาลมีหน้าที่พิจารณาพิพากษา โดยศาลสหราชอาณาจักรมีพันธะที่จะต้องพิพากษาตามแนวคำพิพากษาที่ศาลเคยตัดสินมาแล้วภายใต้หลักเกณฑ์บางประการ ส่วนคำพิพากษามีคุณลักษณะที่จะผูกพันศาลนั้นเองหรือศาลอื่นที่อยู่ในลำดับต่ำกว่า เรียกว่า decedendi ซึ่งเป็นส่วนที่เป็นหลักกฎหมาย (the rule of law) กล่าวคือศาลในคดีหลังจะต้องตัดสินในแนวเดียวกันหากข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในคดีมีคำวินิจฉัยของศาลตามข้อเท็จจริงนั้น⁷

⁵ สุนทร วิไลสรการ.(2558). *การใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 กับสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง*. หลักสูตรผู้พิพากษาบริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 4.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

⁷ สุนัข มโนอุคม. (2559). *ระบบกฎหมายสหราชอาณาจักร*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 237.

ระบบการดำเนินคดีอาญาของสหราชอาณาจักรเป็นแบบกล่าวหา โดยมีการแยก การสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษาคดี โดยองค์กรอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการ ฟ้องคดีอาญา และตำรวจเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ในคดีเล็กน้อยๆ เช่น คดีจราจร แต่ทั้งนี้ สิทธิใน การฟ้องคดีของผู้เสียหายตามหลัก “การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน” ยังคงมีอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลขององค์กรอัยการ สำหรับวิธีพิจารณาความอาญาแบบกล่าวหาแบบของสหราชอาณาจักร จะเป็นการต่อสู้ทางกฎหมายระหว่าง โจทก์และจำเลยต่อหน้าศาลซึ่งจะวางตัวเป็นกลาง และมีลูกขุน ซึ่งเป็นสามัญชนเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง⁸

สำหรับอำนาจการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานนั้น เนื่องปัญหาขัดข้องใน การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน จากกรณีที่ผู้ต้องหามักไม่ให้ความร่วมมือในการนำเสนอประกอบ ของร่างกายไปใช้ รัฐสภาสหราชอาณาจักรจึงได้มีการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรคือ The Police Criminal Evidence Act 1984 หรือ PACE⁹ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงที่มา ขั้นตอน และ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา โดยมีการกำหนด ประมวลวิธีปฏิบัติไว้ใน Code of Practice ซึ่งเป็นระเบียบหรือข้อกำหนดแนบท้ายกฎหมายที่ออก โดยอำนาจของรัฐมนตรีมหาดไทย (Home Secretary)¹⁰ โดยเจตนารมณ์ของ Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) เป็นการกำหนดกรอบกฎหมายให้เกิดความสมดุลระหว่างอำนาจของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการต่อต้านหรือหยุดยั้งการก่ออาชญากรรมกับสิทธิและเสรีภาพของ สาธารณชน¹¹

Police and Criminal Evidence Act 1984¹² ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์ ด้วยการเก็บตัวอย่างจากตัวหรือร่างกายผู้ต้องหาไว้ โดยแบ่งแยกประเภทไว้เป็น 2 กรณี

⁸ ฉาดฉาน แต่งประณีต. (2557). *การใช้อำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 58.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

¹⁰ จิราภรณ์ พูลพิพัฒน์. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการ สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 88.

¹¹ Legislation.gov.uk. (n.d.). *Police and Criminal Evidence Act 1984*. (Online). Available: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/contents> [2020, 24 April].

¹² Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE)

1) ตัวอย่างจากส่วนที่เป็นเนื้อตัวร่างกายของมนุษย์ (Intimate Samples) (มาตรา 62) อันได้แก่ ตัวอย่างเลือด, น้ำอสุจิ หรือเนื้อเยื่อของเหลว, ปัสสาวะ หรือขนบริเวณอวัยวะเพศ, รอยพิมพ์ของฟัน และสำลีซบเก็บตัวอย่างจากบริเวณอวัยวะเพศ ซึ่งรวมทั้งขนบริเวณอวัยวะเพศ หรือจากบริเวณช่องเปิดของร่างกายที่ไม่ใช่ช่องปาก

2) ตัวอย่างจากส่วนที่ไม่ใช่เป็นเนื้อตัวร่างกาย (Non-intimate Samples) (มาตรา 63) อันได้แก่ ตัวอย่างของเส้นผม เส้นขน ที่ไม่ใช่ขนบริเวณอวัยวะเพศ, ตัวอย่างที่นำมาจากเล็บ หรือใต้ซอกเล็บ, สำลีซบเก็บตัวอย่างจากบริเวณใดๆ ของร่างกาย ที่ไม่อาจถือว่าเป็นตัวอย่างที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย, น้ำลาย, และรอยประทับหรือรอยกดจากผิวหนัง

นอกจากหลักเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานจากส่วนประกอบของร่างกายใน Police and Criminal Evidence Act 1984 แล้ว รายละเอียดการดำเนินการได้ถูกกำหนดไว้ใน Code of Practice: Code D หรือ Code of Practice for the Identification of Person by Police Officers โดยข้อ 6 เรื่อง Identification by Body Samples and Impressions หรือการพิสูจน์ตัวบุคคลด้วยตัวอย่างจากร่างกายบุคคลและรอยประทับที่ปรากฏบนร่างกายของบุคคล ได้บัญญัติขยายความเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานภาพของ Code of Practice นั้นเป็นเพียงระเบียบหรือคำสั่งในทางบริหารที่เป็นกรอบในการทำงาน ดังนั้น แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะฝ่าฝืน ในทางปฏิบัติอาจไม่ถึงว่ามีความผิดทางอาญา แต่ผลของการฝ่าฝืนจะมีผลกระทบต่อน้ำหนักของการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการฝ่าฝืนเท่านั้น¹³

PACE 1984 ได้วางหลักการสำคัญในการเก็บตัวอย่างจากตัวหรือร่างกายทั้งแบบ Intimate และ Non-intimate ไว้ดังนี้¹⁴

1) การเก็บตัวอย่างจากตัวผู้ต้องหาทั้งแบบ Intimate และ Non-Intimate จะกระทำได้ในกรณีที่มีความจำเป็น และเป็น การกระทำความผิดที่เป็น recordable offence กล่าวคือ เป็นความผิดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจที่จะบันทึกไว้ในฐานของประวัติอาชญากรรม บนฐานข้อมูล Police National Computer ซึ่งหมายรวมถึงความผิดใดๆ ที่มีอัตราโทษจำคุก¹⁵

2) การเก็บตัวอย่างจากตัวผู้ต้องหาทั้งแบบ Intimate และ Non-intimate จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา แต่ในกรณี Non-intimate หากเข้าใจเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้ปราศจากความยินยอม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีอำนาจที่จะบังคับเก็บตัวอย่างดังกล่าวได้ ส่วนกรณี Intimate

¹³ ฉาดฉาน แต่งประณีต. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 61.

¹⁴ Legislation.gov.uk. (n.d.). *Police and Criminal Evidence Act 1984*. (Online). Available: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/contents> [2020, 24 April].

¹⁵ Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE)

การเก็บตัวอย่างจะกระทำได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเท่านั้น แต่หากผู้ต้องหา ปฏิเสธการเก็บตัวอย่างแบบ Intimate โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (without good cause) ผู้พิพากษา และคณะลูกขุนอาจอนุมานผลจากการปฏิเสธนั้นตามที่เห็นเหมาะสม¹⁶

3) ผู้มีอำนาจให้มีการเก็บตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตั้งแต่ระดับสารวัตรขึ้นไปในการนำ ส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจนั้น ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิเลือกที่จะให้นำขนบริเวณใดของร่างกายไป ตรวจเพื่อพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ และก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะขอความยินยอมให้นำ ส่วนประกอบของร่างกายที่เป็น Intimate Sample ไปตรวจ เจ้าหน้าที่จะต้องเตือนให้ผู้นั้นทราบว่า เขาไม่มีหน้าที่ต้องยินยอมให้ตรวจ แต่การที่เข้าไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควร จะทำให้เกิดผลร้าย ในการสู้คดีของเขาในชั้นศาล และหากผู้ต้องหาเป็นผู้ที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่และ ไม่มี หมายความ เขาจะได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความด้วย และ แม้ผู้ต้องหาเข้ามาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง โดยไม่ได้ถูกจับ เขาก็จะ ได้รับการแจ้งถึงสิทธินี้ เช่นเดียวกัน¹⁷

การขอความยินยอมนั้น มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าจะต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ และ ในการตรวจหากเป็นการตรวจที่ต้องถอดเสื้อผ้าของผู้นั้น ต้องไม่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกอาย หรือต้องไม่มี ผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจอยู่ในระหว่างการตรวจ เว้นแต่จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลที่เป็น ผู้ตรวจ เว้นแต่จะเป็นผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต และมีความ จำเป็นต้องมีผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้นั้น ทั้งนี้ จะต้องไม่มีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อยู่ในการตรวจนั้น¹⁸

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พยานผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทเป็นอย่างมากในการนำ สืบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีซึ่งการนำพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์เข้าสู่ศาลนั้น ทางสหราชอาณาจักรได้มีการวางหลักไว้ 3 ประการ ดังนี้¹⁹

- (1) พยานหลักฐานนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับคดี
- (2) ข้อมูลของพยานหลักฐานนั้นได้มาจากพยานผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้านนั้น ๆ

¹⁶ สุนทร วิไลสรการ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 11.

¹⁷ สุนทร วิไลสรการ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 11.

¹⁸ สุนทร วิไลสรการ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 11.

¹⁹ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เสนอต่อสถาบันวิจัยและพัฒนาศกค. (2559). *เรื่อง การ พัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี*. รายงานการวิจัย. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 184.

(3) ข้อมูลของพยานหลักฐานนั้นน่าจะช่วยในการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขึ้นสู่ศาลนั้น

อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายของสหราชอาณาจักรค่อนข้างเปิดกว้างสำหรับการนำสืบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยหากพยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับคดีและอาจจะช่วยค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นได้แล้วก็สามารถนำพยานผู้เชี่ยวชาญขึ้นเบิกความในศาลได้ พยานหลักฐานซึ่งเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนี้ถือเป็นข้อยกเว้นของหลักการห้ามรับฟังพยานความเห็น ซึ่งผู้พิพากษาในคดี *Rv. Turner* [1975] 1 All ER 70 ได้วางหลักการนำพยานผู้เชี่ยวชาญขึ้นเบิกความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถรับฟังในชั้นศาลได้หากข้อมูลที่จะนำขึ้นเบิกความนั้นเป็นข้อมูลที่อยู่ นอกเหนือความรู้และประสบการณ์ของผู้พิพากษาและลูกขุนซึ่งเป็นการเปิดกว้างให้คู่ความสามารถใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาความจริงในคดีได้นั่นเอง ตรงกันข้ามกับกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นพิสูจน์ความจริงในศาลนั้นต้องผ่านการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือหลายขั้นตอนด้วยกันจึงไม่น่าแปลกใจที่การใช้ข้อมูล DNA ในศาลจะเป็นที่ยอมรับในศาลสหราชอาณาจักรมากกว่ากรณีที่เคยเกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกา²⁰

โดยในสหราชอาณาจักรผู้มีส่วนสำคัญในการนำข้อมูลจากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้ปรากฏในชั้นศาลนั้น คือพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งในบางครั้งพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวอาจจะมีให้นักวิทยาศาสตร์ที่เชี่ยวชาญด้านนั้นๆ จริงก็ได้ จึงเป็นการยากที่จะแยกได้ว่าการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ท่านใดเป็นการเบิกความบนพื้นฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือจริง เช่น ในการเรื่องการจดจำและแยกแยะเสียง การเปรียบเทียบฟัน หรือ การจำลองใบหน้า เป็นต้น ซึ่งศาลและคณะลูกขุนที่ต้องฟังการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ในการค้นหาความจริงในคดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานพอที่จะแยกแยะและให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเบิกความด้วยเช่นกัน เนื่องจากในกฎหมายสหราชอาณาจักรเองนั้นมิได้กำหนดมาตรฐานอันจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจำแนกความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้อย่างเข้มงวดดังที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้²¹

²⁰ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เสนอต่อสถาบันวิจัยและพัฒนาฯ อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 184.

²¹ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เสนอต่อสถาบันวิจัยและพัฒนาฯ อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 184.

โดยหลักการที่เป็นที่ยอมรับในการพิจารณาและรับฟังพยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญในประเทศสหราชอาณาจักรได้มาจากการพิจารณาคดีของศาลฎีกาออสเตรเลียในคดี RvBonython (1984) 38 S.A.S.R. 45, perKing C.J. อันอาจแยกหลักเกณฑ์ได้เป็น 3 ประการ คือ²²

1) ข้อเท็จจริงที่ต้องพิจารณานั้น บุคคลซึ่งไม่ได้รับการอบรมหรือไม่มีประสบการณ์ในสาขานั้นๆ หรือบุคคลทั่วไปสามารถตัดสินใจข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากพยานผู้มีความรู้หรือประสบการณ์พิเศษในสาขาความรู้ที่นั้นหรือไม่

2) ข้อเท็จจริงที่ต้องพิจารณานั้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการศึกษาและจัดการเป็นอย่างดีหรือเป็นที่ยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือ โดยพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นได้แสดงความเห็นอันอ้างอิงถึงองค์ความรู้ดังกล่าวในการช่วยศาลในการตัดสินใจคดี

3) ความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญได้รับการฝึกฝนมานั้นมีมากเพียงพอที่จะเสนอความเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาคดีได้

เกี่ยวกับการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญนั้นในประเทศสหราชอาณาจักรผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ในการตัดสินใจว่าพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดมีคุณสมบัติเพียงพอในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ จนสามารถที่จะมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาลได้ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วผู้ที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องแสดงประกาศนียบัตร การศึกษาหรือประสบการณ์ที่มีของตนเพื่อให้ศาลเชื่อถือและยอมรับฟังคำเบิกความ

ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในสหราชอาณาจักร อยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Criminal Procedure Rules²³ ซึ่งกำหนดให้การนำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert evidence) จะต้องมี การเปิดเผยรายงานของผู้เชี่ยวชาญนั้นด้วย โดยคู่ความที่ประสงค์จะนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้อง เสนอเอกสารให้แก่คู่ความถึงค่าแถลงเป็นลายลักษณ์อักษรของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการนำสืบนั้น โดยต้องส่งเอกสารดังกล่าวนี้ให้แก่คู่ความทุกฝ่ายในทุกกรณี และคู่ความต้องเสนอสำเนาบันทึกการ วิเคราะห์ (Observation) การทดลอง (Test) หรือสิ่งอื่นๆ อันเป็นที่มาของการค้นพบ (Such finding) หรือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้น เมื่อมีการร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนน้ำหนักและความ น่าเชื่อถือของคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นพิจารณาโดย Part 33.2 ของ Criminal Procedure Rules 2014²⁴ ซึ่งกำหนดหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญว่ามีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เป็นอิสระ ปราศจากอคติ โดยในรายงานของผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องระบุถึงความเชี่ยวชาญของตนไว้

²² คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เสนอต่อสถาบันวิจัยและพัฒนา คัดค้าน, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19, หน้า 186.

²³ Criminal Procedure Rules.

²⁴ Criminal Procedure Rules 2014 Part 33.2.

ด้วย นอกจากนั้นใน Part 33.4 ของ Criminal Procedure Rules²⁵ ได้กำหนดให้บันทึกรายละเอียดของข้อมูล หลักการ แนวคิดและทฤษฎี รวมถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญนั้นใช้ในการรายงานความเห็นต่อศาลเพื่อให้ศาลสามารถตรวจสอบถึงความน่าเชื่อถือและสามารถชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม²⁶

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่าการแสวงหาพยานหลักฐานโดยวิธีวิทยาศาสตร์ โดยการเก็บตัวอย่างเพื่อไปตรวจพิสูจน์ของกฎหมายประเทศสหราชอาณาจักร กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจตรวจเก็บพยานหลักฐาน ในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก การเก็บตัวอย่างจากส่วนที่เป็นเนื้อตัวร่างกายของมนุษย์ (Intimate) ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา ทุกกรณี ไม่มีข้อยกเว้น และก่อนการเก็บตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบถึงเหตุในการเก็บทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และแจ้งเพิ่มเติมอีกด้วยว่าหากผู้ต้องหาไม่ยินยอม โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อาจส่งผลร้ายต่อผู้ต้องหาในการต่อสู้คดี

กรณีคุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายสหราชอาณาจักรนั้น ศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดมีคุณสมบัติเพียงพอในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ จนสามารถที่จะมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาลได้ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วผู้ที่จะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องแสดงประกาศนียบัตร การศึกษาหรือประสบการณ์ที่มีของตนเพื่อให้ศาลเชื่อถือและยอมรับฟังคำเบิกความ ดังนี้ ในบางกรณีพยานผู้เชี่ยวชาญ จึงอาจมีใช้นักวิทยาศาสตร์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ก็ได้

3.2.2 กฎหมายนิวซีแลนด์

การนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995²⁷ ซึ่งจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ และจะต้องดำเนินการ โดยการเจาะเลือดหรือนำส่วนประกอบของร่างกายไปเพื่อตรวจหา DNA ทั้งนี้ โดยมีหลักเกณฑ์กำหนดในเรื่องของการขอความยินยอม การขออำนาจศาลในการสั่งให้ตรวจ กระบวนการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ อันอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ถูกตรวจ และการเก็บรักษาผลการตรวจพิสูจน์ ดังนี้

²⁵ Criminal Procedure Rules 2014 Part 33.4.

²⁶ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เสนอต่อสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 186.

²⁷ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995.

(1) ความผิดที่เป็นเหตุที่ให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจเป็นความผิดที่ต้องมีโทษจำคุก (Imprisonable Offence) และความผิดที่ระบุไว้ในส่วนที่ 3 ของตารางที่ 1 ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 6²⁸

(2) ผู้มีอำนาจนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและต้องมีเงื่อนไขว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและการที่นำส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหาไปตรวจจะมีผลเป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา²⁹

(3) การนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจนั้น ผู้ต้องหาจะต้องให้ความยินยอมให้นำไปตรวจซึ่งมีกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ความยินยอมของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยต้องได้รับความยินยอมของผู้นั้นและผู้ปกครอง และบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 17 ปี ที่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสมควรและศาลสั่งให้นำส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหาไปตรวจเพราะผู้นั้นไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร³⁰

(4) การขอความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ กำหนดไว้ในมาตรา 6 ของ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 เจ้าหน้าที่ที่ต้องขอความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ โดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากมีการตรวจพิสูจน์แล้วจะสามารถพิสูจน์ว่าผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ การขอความยินยอมจากผู้ต้องหานี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยื่นเป็นหนังสือและแจ้งต่อผู้ต้องหาในเรื่องความผิดที่จะพิสูจน์ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจจะเป็นการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ผู้ต้องหาไม่มีหน้าที่ที่จะต้องยินยอมให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ และหากได้รับความยินยอมแล้วสามารถยกเลิกได้ก่อนที่จะมีการตรวจ ผู้ต้องหามีสิทธิปรึกษากับทนายความและหากไม่มีทนายความจะได้รับความช่วยเหลือด้านทนายความว่าควรให้ความยินยอมหรือไม่ การนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจจะนำไปใช้ในการพิจารณาและถ้าผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควร เจ้าหน้าที่อาจร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาล High court มีคำสั่งให้ตรวจได้ การแจ้งสิทธิดังกล่าวต้องทำเป็นแบบฟอร์มในการแจ้งสิทธิและต้องอธิบายให้ผู้ต้องหาเข้าใจด้วย³¹

²⁸ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 6.

²⁹ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 6.

³⁰ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 6.

³¹ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 6.

(5) ในกรณีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบเจ็ดปี ต้องแจ้งเพื่อขอความยินยอมต่อผู้นั้นและผู้ปกครองส่วนการให้ความยินยอมนั้น ทั้งผู้ต้องหาและผู้ปกครองจะต้องให้ความยินยอม ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุกว่าสิบเจ็ดปี ผู้ต้องหาให้ความยินยอมได้โดยลำพัง³²

(6) การให้ความยินยอมนั้น มาตรา 9 Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 กำหนดให้ความยินยอมกระทำได้สองกรณี คือ ทำเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาและบันทึกวิดีโอไว้ ส่วนการยกเลิกความยินยอม สามารถกระทำได้ก่อนถูกตรวจ โดยการทำเป็นหนังสือหรือยกเลิกด้วยวาจา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องจัดให้มีการบันทึกหนังสือในทันทีเท่าที่จะทำได้³³

(7) ผู้ต้องหาที่จะถูกตรวจมีสิทธิปรึกษากับทนายความก่อนที่จะให้ความยินยอมในการตรวจโดยจะได้รับการปรึกษาเป็นการเฉพาะตัว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อรักษาความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือผู้ต้องหา หรือเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาทำลายทรัพย์สินอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 แห่ง Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995³⁴

(8) ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันควร เจ้าพนักงานเห็นว่ามี ความจำเป็นในการที่จะได้ส่วนประกอบของร่างกายเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของ ผู้ต้องหาอาจยื่นคำร้องต่อศาล High court ซึ่งศาลอาจสั่งให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่

(9) เงื่อนไขที่ศาลจะพิจารณาสั่ง โดยมีการไต่สวนเหตุจำเป็นนั้นเป็นไปตามมาตรา 23 Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995³⁵

หากเป็นเด็กที่กระทำความผิดจะต้องมีเหตุผลอันควรว่าบุคคลนั้นมีความเกี่ยวพันที่จะ กระทำความผิดและจำเป็นต้องหาหลักฐานเพื่อพิสูจน์กับพยานหลักฐานที่ได้มาจากสถานที่เกิดเหตุ หรือจากตัวผู้เสียหาย หรือในกรณีอื่นที่นำมาเปรียบเทียบ และการปฏิเสธที่จะยอมให้ตรวจ ของผู้ปกครองและเด็กไม่มีเหตุอันควร นอกจากนี้ศาลจะต้องพอใจว่ามีเหตุอันควรต้องตรวจ เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหา มีความผิดหรือความบริสุทธิ์ในการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

ข้อพิจารณาที่จะอนุญาตให้ตรวจหรือไม่ ศาลจะต้องคำนึงถึงความร้ายแรงของ ความผิดที่จะต้องการพิสูจน์ เหตุผลในการปฏิเสธที่จะไม่ยอมให้ตรวจ หลักฐานที่นำมาพิสูจน์

³² Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 6.

³³ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 9.

³⁴ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 12.

³⁵ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 23.

เปรียบเทียบและเหตุผลอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร เมื่อศาลเห็นควรที่จะสั่งให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งและคำสั่งดังกล่าวต้องมีรายละเอียดที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 (4) แห่ง Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995³⁶

(10) การเก็บรักษาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจส่วนประกอบของร่างกาย กำหนดไว้ในแห่ง Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 ส่วนที่ 3 มาตรา 25-44 B ซึ่งการเก็บรักษาเป็นภาระหน้าที่ของตำรวจ โดยจัดทำเป็นข้อมูลระบบการจัดเก็บ แห่ง the Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995³⁷

การเข้าถึงข้อมูลที่ได้จัดเก็บนี้ โดยหลักแล้วถือเป็นความลับ เว้นแต่นำไปใช้เพื่อเปรียบเทียบกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อื่นในชั้นสอบสวน หรือเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องตาม Privacy Act 1993 มาตรา 27 และเพื่อประโยชน์ในการจัดการระบบข้อมูล DNA³⁸

(11) กระบวนการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ กำหนดไว้ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 part 4 มาตรา 45AA โดยปกติจะต้องได้รับการตรวจตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งให้ตรวจ³⁹

อย่างไรก็ดี หากมีการฝ่าฝืนไม่ยอมให้ตรวจ ศาลมีดุลพินิจที่จะออกหมายจับควบคุมตัวไว้จนกว่าจะดำเนินการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจเสร็จสิ้น

ส่วนวิธีการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ อาจเป็นการเจาะเลือดที่ปลายนิ้ว หรือ buccal sample หรือ venous sample ก็ได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 48 และผู้ที่ดำเนินการเจาะเลือดหรือนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ในมาตรา 49A⁴⁰

นอกจากนี้ในระหว่างที่มีการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ มาตรา 50 กำหนดให้มีบุคคลที่สามารถอยู่ด้วยกับผู้ที่ถูกตรวจได้ เช่น ทนายความ หรือผู้ที่ผู้นั้นไว้ใจ หรือในกรณีเด็กอาจมีผู้ปกครองร่วมอยู่ด้วยในขณะตรวจ ส่วนบุคคลอื่นนอกจากนี้หากไม่ใช่ผู้ที่เป็นตำรวจ

³⁶ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 24(2).

³⁷ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 25-44 B.

³⁸ Privacy Act 1993 Section 27.

³⁹ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 part 4 Section 45AA.

⁴⁰ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 48 - 49A.

หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะไม่สามารถเข้าร่วมในขณะที่นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจได้ ตามที่กำหนดไว้ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 52⁴¹

ส่วนการนำส่วนประกอบของร่างกายได้แล้ว กฎหมายได้กำหนดให้เก็บรักษาและการแบ่งส่วนประกอบของร่างกายไว้ตรวจ ในกรณีที่อาจตรวจซ้ำหรือผู้ต้องหาจะต้องการตรวจคู่ขนานกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ DNA แล้ว ข้อมูลดังกล่าว จะต้องทำลายหลังจากที่ได้เก็บมาแล้ว เป็นเวลา 12 เดือน หากไม่มีการฟ้องผู้ต้องหา หรือหลังจากที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องและศาลยกฟ้อง หรือในกรณีที่ผู้ต้องหา ถูกตัดสินว่ากระทำผิดแต่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องทำลายในทันทีทันใดเท่าที่จะทำได้

สำหรับในกรณีที่มีการลงโทษในความผิดที่ระบุไว้ในกฎหมาย แล้วหลักฐานที่ได้จากการตรวจร่างกายอาจถูกทำลายภายในสามเดือนนับแต่วันที่ระบุไว้ เว้นแต่จะได้รับการขยายเวลาในการทำลายข้อมูลนั้นตามที่กำหนดไว้ใน Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 61⁴²

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หลักการของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานของนิวซีแลนด์จะบัญญัติไว้ใน the Evidence Act 2006 ซึ่งได้วางหลักทั่วไปให้สามารถรับฟังพยานหลักฐานทุกชั้นที่เกี่ยวข้องกับคดี ยกเว้นแต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องห้ามมิให้รับฟังตามกฎหมาย และภายใต้หลักการเดียวกันเช่นเดียวกับกฎหมายสหราชอาณาจักร ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นข้อยกเว้นของหลักห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานประเภทความเห็นในกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานของนิวซีแลนด์ด้วยเช่นกัน⁴³

ในการนำเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาล พยานผู้เชี่ยวชาญมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของศาลสูง (High Court Rules) และประมวลวิธีปฏิบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญ (the Code of Conduct for Expert Witnesses) ซึ่งได้วางหลักการเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์และเที่ยงธรรม ระมัดระวังให้ปราศจากอคติหรือความเบี่ยงเบนใดๆ ที่อาจได้รับจากพยานหลักฐานของ

⁴¹ Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 52.

⁴² Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 Section 61.

⁴³ The Evidence Act 2006.

ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าพยานผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงแต่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงได้เท่านั้น แต่ยังนำเสนอพยานหลักฐานประเภทความเห็นได้อีกด้วย

ในการนำเสนอพยานหลักฐานของผู้เชี่ยวชาญต่อศาล จะต้องมีการแสดงคุณสมบัติหรือคุณวุฒิของความเชี่ยวชาญนั้น และแจ้งว่าพยานหลักฐานที่นำเสนออยู่นั้นอยู่ในขอบเขตความเชี่ยวชาญ ต้องแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและสมมติฐานในการให้ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งเหตุผลประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องระบุถึงเอกสารงานวิจัยหรือสิ่งอื่นในที่ใช้นับสนุนความเห็น ตลอดจนอธิบายกระบวนการที่ใช้ในการทดลองและการตรวจสอบต่างๆ อันเป็นที่มาของข้อเท็จจริงและความเห็นที่เป็นพยานหลักฐานของผู้เชี่ยวชาญ

หลักสำคัญประการแรกเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญ คือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น จะต้องมิใช่คุณวุฒิหรือคุณสมบัติที่จะนำเสนอพยานหลักฐาน อย่างไรก็ตาม ภายใต้หลักการของกฎหมายนิวซีแลนด์ คุณวุฒิหรือคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญจะมีการพิจารณาประเมินอย่างยืดหยุ่นภายใต้สถานการณ์ตามแต่ละคดี ซึ่งคุณสมบัติที่เป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญอาจเกิดได้ทั้งจากการผ่านการศึกษาอบรมและจากประสบการณ์ ซึ่งผู้พิพากษาจะเป็นผู้ประเมินว่าคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญนั้นเพียงพอแก่การยอมรับในคุณค่าพยานหลักฐานที่ผู้เชี่ยวชาญนั้นนำเสนอหรือไม่

แม้ว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจะเป็นข้อยกเว้นให้ไม่ต้องห้ามรับฟังตามหลักพยานหลักฐานที่เป็นความเห็น แต่ตามกฎหมายนิวซีแลนด์ ก็มีการกำหนดหลักให้พยานหลักฐานที่เป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอาจถูกตัดต้องห้ามไม่ให้รับฟังด้วยหลักการอื่นๆ อันได้แก่ หลักความรู้ทั่วไป (the common knowledge rule) ซึ่งได้วางหลักการมิให้ผู้เชี่ยวชาญนำเสนอพยานหลักฐานที่มีลักษณะอยู่ภายในขอบเขตความรู้และประสบการณ์ของผู้ค้นหาความจริง อันเป็นการยึดถือวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการมีคณะลูกขุนเพื่อตัดสินคดี โดยหลักการนี้ยังใช้บังคับแม้ในคดีที่ผู้พิพากษาเป็นผู้ตัดสินคดี โดยไม่มีคณะลูกขุน ต่อมาคือ หลักประเด็นในขั้นที่สุด (the ultimate issue rule) ซึ่งวางหลักให้พยานผู้เชี่ยวชาญไม่ควรนำเสนอความเห็นอันมีผลต่อประเด็นในขั้นที่สุดซึ่งเป็นหน้าที่ของลูกขุนและผู้พิพากษาที่จะตัดสิน หลักการนี้เป็นไปเพื่อป้องกันมิให้หน้าที่ของผู้ค้นหาความจริงถูกแทรกแซง หลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ หลักความเป็นวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอ (the Fry test) ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้ในหลายๆ รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และเช่นเดียวกับอีกในหลายประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบจารีตประเพณี หลักการนี้ใช้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น โดยวางหลักให้ยอมรับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็ต่อเมื่อมีทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์รองรับ มีกระบวนการวิทยาศาสตร์ในการ

ตรวจสอบ และขั้นตอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องใช้ได้ ในแวดวงวิทยาศาสตร์

สำหรับงานด้านตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศนิวซีแลนด์ ได้มีการดำเนินการภายใต้หน่วยงานตำรวจ โดยมีการแบ่งโครงสร้างรองรับงานด้านลายพิมพ์นิ้วมือ ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตรวจสอบเอกสาร ตรวจพิสูจน์การวางเพลิง การเก็บภาพถ่าย ตรวจพิสูจน์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ งานด้านวิทยาศาสตร์และวิจัยสิ่งแวดล้อม ในปีงบประมาณ 2016 มีการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีเป็นจำนวน 10,363 คดี นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการเก็บหลักฐานและตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยยังได้ทำหน้าที่พยานในชั้นพิจารณาของศาลรวมประมาณ 700 ชั่วโมง

จากการพิจารณาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจของประเทศนิวซีแลนด์นั้นเห็นได้ว่ากฎหมายนิวซีแลนด์มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและกำหนดกระบวนการในการดำเนินการตลอดจนการเก็บรักษา การนำข้อมูลมาใช้และการทำลายข้อมูลดังกล่าวมีเป็นระบบ และกำหนดรูปแบบการให้ความยินยอม การขอความยินยอมจากผู้ต้องหา รวมถึงการจัดให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมกรณีตรวจเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจที่ละเอียดและเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม หากมีการฝ่าฝืนไม่ยอมให้ตรวจ ศาลมีดุลพินิจที่จะออกหมายจับควบคุมตัวไว้จนกว่าจะดำเนินการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจเสร็จสิ้น

3.2.3 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน Criminal Procedure law ใน Chapter 7⁴⁴

- 1) เรื่อง ผู้ชำนาญการและการตรวจสอบ (Experts and Inspection) มาตรา 81⁴⁵
- 2) เรื่อง การส่งตัวไปโรงพยาบาลเพื่อสังเกตผู้ต้องหา (Committal for Observation of the Accused) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้⁴⁶

⁴⁴ Criminal Procedure law Chapter 7.

⁴⁵ Experts and Inspection Section 81.

⁴⁶ สุนทรี วิไลสรการ. (2558). *การใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 กับสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง*. หลักสูตรผู้พิพากษาบริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 13.

1) การตรวจร่างกายและการตรวจเลือดของผู้ต้องหาบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81a Physical Examination--Blood Test

(1) การตรวจร่างกายของผู้ต้องหาอาจถูกสั่งให้กระทำได้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับกระบวนการดำเนินการฟ้องร้องพิจารณาคดี ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว (การนำเอาตัวอย่างเลือดและเนื้อเยื่อส่วนต่างๆ ของร่างกาย) อันเป็นผลจากการตรวจตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ทางแพทย์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจร่างกายอันจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่จะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ต้องหานั้นตามที่พึงคาดหมายได้และจะต้องกระทำโดยแพทย์เท่านั้น

(2) การมีอำนาจออกคำสั่งตรวจร่างกายเช่นว่านั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากศาล และถ้าล่าช้าเกินไปจะทำให้เกิดความเสียหายต่อการตรวจดังกล่าว อาจขออนุญาตจากพนักงานอัยการ รวมถึงผู้ช่วยพนักงานอัยการนั้นก็ได้

(3) ตัวอย่างเลือดหรือเนื้อเยื่อส่วนอื่นของร่างกายของผู้ต้องหา จะถูกนำไปตรวจเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งถูกกล่าวหาหรือ (Pending) กระบวนการพิจารณาคดีอาญาอื่น หลังจากนั้นตัวอย่างเลือดหรือเนื้อเยื่อจะต้องถูกทำลายในทันทีโดยไม่ชักช้า และไม่นานเกินไปกว่าการที่จะใช้ตัวอย่างนั้นตามสมควร

อย่างไรก็ตาม ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์ ได้กล่าวถึง การตรวจร่างกายและการตรวจเลือดตามมาตรา 81a ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไว้ดังนี้⁴⁷

การตรวจร่างกายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81a นี้เป็นการตรวจร่างกายแบบที่มีการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิของร่างกาย หรือถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมาย Police and Criminal Evidence (PACE) code of practice PACE 1984 ของสหราชอาณาจักรก็คือการตรวจจากส่วนที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย ซึ่งกล่าวว่า

(1) การตรวจร่างกายที่มีการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิทางร่างกาย เช่น การตรวจเลือดของเหลว เชื้ออสุจิ ปัสสาวะ น้ำย่อย ที่เอามาจากร่างกาย หรือการนำมวลสารเข้าสู่ร่างกาย หรือเมื่อระบบภายในของร่างกายถูกละเมิด ไม่ใช่เป็นการตรวจร่างกายตามธรรมดาตามมาตรา 102 (Search in Respect of the Suspect) อันเป็นการตรวจหาวัตถุพยานที่ซ่อนอยู่ตามเสื้อผ้า ตามร่างกายภายนอก และตามช่องว่างของร่างกายตามธรรมชาติ เช่น จากปากช่องคลอด หรือทวารหนัก หรือการ

⁴⁷ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒนา. การตรวจร่างกายและการตรวจเลือดตามมาตรา 819 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน *วารสารบทบัญญัติ*, 59(4). หน้า 3.

เปลี่ยนแปลงตีพิมพ์ หมวดครา (ตามกฎหมาย Police and Criminal Evidence (PACE) code of practice PACE) 1984 เรียกว่าตรวจจากสิ่งที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย

(2) การตรวจร่างกายที่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายจะทำได้ต้องปฏิบัติดังนี้

ก. จะต้องกระทำโดยแพทย์ การรักษาแบบใหม่ๆ ไม่อาจนำมาทดลองได้ เพราะผู้ต้องหาไม่ใช่หนูทดลอง

ข. จะต้องไม่เป็นอันตราย หมายถึง เฉพาะรู้สึกไม่สบายอย่างมากภายหลังที่ถูกรววจ แต่ไม่รวมถึงความเจ็บปวด หรือรู้สึกไม่สบายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวชั่วคราว

ค. ต้องเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ

ง. ต้องกระทำตามหลักความเหมาะสม

จ. ต้องมีการตรวจสอบโดยศาลเป็นผู้อนุญาต หรือถ้าเร่งด่วนก็ให้พนักงานอัยการหรือผู้ช่วย กรณีเป็นความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นอกจากนั้นการตรวจร่างกายตามมาตรา 81a นี้สิ่งที่น่าสนใจไปตรวจเจ้าหน้าที่ที่สามารถนำไปตรวจหาโมเลกุลและพันธุกรรมและตรวจหาดีเอ็นเอได้อีกดังนี้

2) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81e การตรวจโมเลกุลและพันธุกรรม (Molecular and Genetic Examinations) ส่งที่ได้มาจากการตรวจร่างกายตาม มาตรา 81a (1) อาจถูกนำไปตรวจพิสูจน์ถึง โมเลกุลหรือพันธุกรรม เพื่อดูถึงต้นแบบอันแท้จริงอันเป็นความจำเป็นในการจัดทำความเห็นเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม หรือทำให้แน่ใจว่าร่องรอยที่พบจากตัวผู้ต้องหาหรือผู้ร่วมกระทำความคิด การตรวจข้างต้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้กรณีเพื่อพิสูจน์ทางพันธุกรรม หรือการตรวจหาร่องรอยที่พบบนตัวผู้ต้องหาหรือผู้ร่วมกระทำผิดเท่านั้น การค้นหาข้อเท็จจริงนอกจากตามที่กล่าวมาอาจทำได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม แต่อย่างไรก็ตามคำสั่งของศาลเท่านั้นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81f

3) มาตรา 81f การออกคำสั่งและการนำเอา โมเลกุลและพันธุกรรมไปตรวจสอบ (Ordering and Carrying out Molecular and Genetic Examinations)

(1) การตรวจตามมาตรา 81e จะต้องมีการสั่งของศาลเท่านั้น อันเป็นคำสั่งตามลายลักษณ์อักษรซึ่งจะกำหนดให้ผู้ชำนาญการพิเศษเป็นผู้ดำเนินการ

(2) การตรวจร่างกายตามมาตรา 81e จะถูกกระทำโดยผู้ชำนาญการพิเศษซึ่งได้รับการแต่งตั้งจดทะเบียนไว้ เป็นผู้มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอำนาจหน้าที่ (The Obligation Act) หรือเป็นผู้ชำนาญการอันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นสมาชิกขององค์กรที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งมีอำนาจกระทำการสืบสวน หรือทั้งสององค์กร ผู้ชำนาญการอาจนำเทคนิคและการจัดการปกปิดไม่ให้บุคคลภายนอกรู้ในสิ่งที่นำมาตรวจพิสูจน์นั้นจะถูกนำไป

มอบให้ผู้ชำนาญการ โดยจะไม่ระบุชื่อ ที่อยู่ วัน เดือน ปีเกิด ของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น กรณีผู้ชำนาญการมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติ Federal Data Protection Act ให้นำมาใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงคอยตรวจสอบทำการปกปิดข้อมูล แม้ว่าจะไม่มีการระบุไว้โดยชัดแจ้งว่ากฎนั้นจะไม่ถูกละเมิด และผู้ชำนาญการจะไม่เก็บข้อมูลนั้นไว้ในเครื่องบันทึกความจำหรือเครื่องกลใดๆ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

การตรวจหาโมเลกุลแลพันธุกรรมนั้น เจ้าหน้าที่งานทำได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากตัวผู้ต้องหา แต่ต้องขออนุญาตต่อศาล และผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจวิเคราะห์ต้องเป็นผู้ชำนาญการเท่านั้น และถือว่าเป็นเรื่องของความลับด้วย

นอกจากนี้อาจนำเอาสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกายไปตรวจวิเคราะห์ดีเอ็นเอ ได้ตาม มาตรา 81g อีกด้วย

4) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81g การวิเคราะห์ ดีเอ็นเอ (DNA Analysis)

(1) เมื่อจะให้การระบุตัวบุคคลในกระบวนการพิจารณาดีเอ็นเอที่จะมีขึ้นในอนาคต เนื้อเยื่อของบุคคลที่น่าเชื่ออย่างปราศจากข้อสงสัยว่า ได้เป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญาร้ายแรง หรือคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัส ลักขโมยในกรณีรุนแรง หรือริบเอาทรัพย์สิน ผลการวิเคราะห์โมเลกุล หรือพันธุกรรม อาจถูกรวบรวมและจัดทำเป็นรหัสส่วนบุคคล (DNA Code) เป็นข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดขึ้นอีกก็จะต้องถูกตรวจสอบได้เป็นลักษณะของทะเบียนประวัติอาชญากร

(2) เนื้อเยื่อนำมาตรวจนั้นจะต้องถูกทำลายทันที เมื่อได้ตรวจตามวัตถุประสงค์ เพื่อทราบรหัสดีเอ็นเอแล้ว ข้อมูลอื่นนอกเหนือจากรหัสดีเอ็นเอที่ได้จากการวิเคราะห์ ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานอย่างอื่นได้

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตามบทบัญญัติเรื่องพยานหลักฐานในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มีการแยกพยานบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) ออกจากพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert)

โดยพยานบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) เป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความรู้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษจนสามารถให้ความเห็น โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตที่พยานบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้รับการอบรมฝึกฝน ไม่สามารถรู้ได้ตามหลักการทางวิชาการ พยานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) นี้ อาจเกิดขึ้นได้หลายกรณี อาทิเช่น เมื่อแพทย์เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์โดยตรงจึงทำให้สามารถใช้ความรู้ที่มีนั้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้มากกว่าบุคคลทั่วไปซึ่งมิใช่แพทย์ เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้จะทำให้แพทย์ผู้นั้นเป็นพยานบุคคลซึ่งได้รับทราบหรืออยู่ใน

เหตุการณ์โดยตรง อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากกว่าพยานบุคคลอื่นๆ โดยทั่วไปซึ่งอาจมิได้รับการฝึกฝนให้สังเกตหรือแปลความพหุเหตุการณ์นั้น ๆ ได้⁴⁸

พยานบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) ไม่ได้ทำหน้าที่โดยการได้รับมอบหมายจากศาล และไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งแตกต่างจากพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ที่ทำหน้าที่โดยตรงต่อศาลและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยผู้เชี่ยวชาญนี้ (Expert) มีจำเป็นต้องได้ทราบข้อมูลจากการอยู่ในเหตุการณ์โดยตรง และมีพยานบุคคล แต่เนื่องจากความรู้และประสบการณ์ทำให้พยานผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานได้ ดังนั้น พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert) จึงอาจมิได้หลายคนในกรณีที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์หลักฐานใดหลักฐานหนึ่ง แต่พยานผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) นั้น จะไม่สามารถมีผู้ทดแทนได้เนื่องจากทำหน้าที่เป็นพยานบุคคลนั่นเอง⁴⁹

ศาลจะใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ความรู้ต่อศาลและคู่ความ พยานผู้เชี่ยวชาญนี้จะให้ความเห็นตามความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเพื่อให้ความกระจ่างต่อประเด็นที่ศาลต้องการทราบ โดยอาจเกิดขึ้นได้ใน 3 กรณี คือ⁵⁰

- 1) เป็นการแจ้งศาลถึงหลักการทางวิชาการ โดยทั่วไป
- 2) เป็นการศึกษาข้อเท็จจริง โดยใช้ความรู้ความสามารถพิเศษ ซึ่งกระทำโดยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ
- 3) ข้อสรุปที่ได้นั้นใช้หลักการทางวิชาการและความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะตัวเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริง

ในเยอรมนี ศาลมีบทบาทในการนำพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 73 ของ German Criminal Procedure Code โดยศาลจะเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นรวมถึงกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเวลาในการให้ความเห็นต่อศาล โดยผู้ที่ถูกแต่งตั้งต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากศาล การเลือกผู้เชี่ยวชาญนั้นจะคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญของรัฐซึ่งมีการรวบรวมไว้แล้ว ซึ่งศาลอาจให้คู่ความเสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญได้ ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญถูกแต่งตั้งโดยรัฐเพื่อให้ความเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ แต่ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญนั้นมีสิทธิในการปฏิเสธที่จะให้ความเห็นต่อศาล โดยตามบทบัญญัติกฎหมายวิธี

⁴⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 47. หน้า 3.

⁴⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 47. หน้า 4.

⁵⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 47. หน้า 5.

พิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 77 (1) กำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญจะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการไม่มาเบิกความหรือการปฏิเสธที่จะให้ความเห็นนั้นหากการปฏิเสธนั้นทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้ายิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าในกระบวนการพิจารณาความอาญาในเยอรมนี ศาลจะเป็นผู้ริเริ่มและกำหนดแนวทางการทำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืน กฎหมายให้อำนาจศาลในการพิจารณาดำเนินการด้วยวิธีทางใดวิธีหนึ่งเพื่อค้นหาความจริงในคดีตามที่เห็นสมควร⁵¹

พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ในกฎหมายเยอรมันมีสถานะเป็นผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริงในคดี กล่าวคือได้รับมอบหมายงานจากผู้พิพากษาและผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดลักษณะการทำความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญว่าให้ทำความเห็นเป็นหนังสือหรือให้มาเบิกความต่อศาล (German Criminal Procedure Code Section 82 Rendering opinion in preliminary proceedings) และศาลจะต้องทำการตรวจสอบการทำความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ดุลพินิจของตนเอง ทั้งนี้แม้พยานผู้เชี่ยวชาญจะมีสถานะเป็นผู้ช่วยศาล แต่ตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 74 (1) พยานผู้เชี่ยวชาญอาจถูกคัดค้านได้โดยเหตุผลเช่นเดียวกับการคัดค้านผู้พิพากษาโดยบทบัญญัติมาตรา 22 กล่าวถึงเหตุของการตัดผู้พิพากษาออกจากการพิจารณาคดีไว้ในกรณีที่มีความร้ายแรงและมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอคติ หรือเกิดผลประโยชน์ขัดแย้งซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นกลางอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถอธิบายถึงเหตุที่ผู้พิพากษาจะถูกตัดจากการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ ดังนี้⁵²

- (1) กรณีถ้าผู้พิพากษาเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิด
- (2) ถ้าผู้พิพากษาเป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของจำเลยหรือของผู้เสียหาย
- (3) ถ้าผู้พิพากษาเป็นหรือเคยเป็นญาติโดยตรงนับได้ในสามชั้น หรือโดยทางการแต่งงานนับได้ในสองชั้นของจำเลยหรือของผู้เสียหาย
- (4) ถ้าผู้พิพากษาเคยทำหน้าที่ในคดีนั้นในฐานะเป็นพนักงานอัยการ ตำรวจ หรือทนายของฝ่ายผู้เสียหาย หรือทนายจำเลย
- (5) ถ้าผู้พิพากษาถูกอ้างเป็นพยานหรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

⁵¹ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 186.

⁵² สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 187.

นอกจากนี้ ตามมาตรา 24 ของ German Criminal Procedure Code สามารถคัดค้านผู้พิพากษาได้เนื่องจากเหตุที่มีความสงสัยในความเป็นกลาง อันจะกระทบต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้พิพากษา โดยบทบัญญัติมาตรา 24กล่าวถึงเหตุคัดค้านผู้พิพากษาไว้ ดังนี้⁵³

- (1) ผู้พิพากษาอาจถูกคัดค้านได้ด้วยเหตุตามกฎหมายและเหตุที่มีการเกรงว่าจะเกิดอคติ
- (2) ความไม่เชื่อมั่นในความเป็นกลางของผู้พิพากษา
- (3) บุคคลผู้มีสิทธิในการยื่นคำคัดค้าน คือ พนักงานอัยการ โจทก์ที่เป็นเอกชนและผู้ที่ถูกกล่าวหา ซึ่งรวมถึงผู้ยื่นคำร้องในกระบวนการพิจารณาและทนายจำเลยที่ยื่นคำร้องในนามของจำเลยด้วย

จากบทบัญญัติการคัดค้านผู้พิพากษาดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปเหตุแห่งการคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญได้ว่าจะสามารถคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญได้ในกรณีที่เกิดความสงสัยในความเป็นกลางในการทำความเห็น⁵⁴

รวมถึงการเกรงว่าจะเกิดอคติขึ้นอันอาจเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ดี จากการมีส่วนร่วมได้เสีย ในคดีที่ดีหรือจากการที่ผู้เชี่ยวชาญเคยแสดงทัศนคติบางประการที่อาจเห็นได้ว่ามีความลำเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งเหตุแห่งการคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมิทำให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นถูกตัดออกจากคดีโดยผลของกฎหมาย แต่กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นสิทธิของคู่ความในการที่จะยกข้อคัดค้านดังกล่าวขึ้น อันเป็นการแสดงถึงหลักประกันสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายนั่นเอง⁵⁵

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเอาไว้อย่างชัดเจน โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมแต่ต้องได้รับอนุญาตหรือหมายของศาล แสดงถึงการยอมรับให้ทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

กรณีพยานผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายเยอรมัน ประเทศเยอรมนีมีหลักในการดำเนินคดีอาญา โดยรัฐ โดยศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงรวมถึงการแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ความรู้และประสบการณ์ของพยานผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหากศาลเห็นสมควรก็อาจตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นต่อศาลได้โดยอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยของศาล โดยศาลจะคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญของรัฐซึ่งมีการรวบรวมไว้แล้ว

⁵³ German Criminal Procedure Code Section 24.

⁵⁴ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 189.

⁵⁵ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 190.

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการตรวจเก็บตัวอย่างจากส่วนประกอบร่างกายของผู้ต้องหาพบว่าประเทศที่นำมาศึกษา อันได้แก่ สหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ และเยอรมนี ต่างก็มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะ ภายใต้หลักการพื้นฐานของกฎหมายที่คำนึงถึงทั้งในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหา หลักการควบคุมอาชญากรรม และการค้นหาความจริงเพื่ออำนวยให้เกิดความเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม พบว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายในแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียด นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการตรวจเก็บตัวอย่างจากส่วนประกอบร่างกายของผู้ต้องหาของทุกประเทศที่ศึกษา ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินการตรวจไว้ให้มีลักษณะความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพไว้โดยเฉพาะ นอกจากนี้เพื่อความปลอดภัยทางสุขอนามัยของผู้ต้องหาที่จะต้องรับการตรวจแล้ว ยังมีผลให้เกิดความน่าเชื่อถือของกระบวนการตรวจพิสูจน์ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของผู้เชี่ยวชาญ อันจะมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาตัดสินของศาล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อาจต้องทำหน้าที่ในการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญที่นำเสนอทั้งข้อเท็จจริงและความเห็นต่อศาลในการพิจารณาคดีอีกด้วย

3.3 กฎหมายไทย

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 นั้น มีทั้งหมด 279 มาตรา และได้จัดแบ่งเป็นหมวดไว้ 16 หมวด (ไม่รวมบทเฉพาะกาล) ได้แก่ หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ หมวด 7 รัฐสภา หมวด 8 คณะรัฐมนตรี หมวด 9 การขัดกันแห่งผลประโยชน์ หมวด 10 ศาล หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ หมวด 12 องค์การอิสระ หมวด 13 องค์การอัยการ หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาในการคัดค้านการไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนนั้น ได้ศึกษาเกี่ยวข้องกับประเด็นในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อันมีเนื้อหาสาระอยู่ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 25-29 ดังมีเนื้อหาดังนี้⁵⁶

⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 5 บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับหรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ความเป็นกฎหมายสูงสุด หรือ Supremacy of Law หมายถึง สถานะสูงสุดของกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นสถานะของกฎหมายนั้น ๆ ว่าอยู่ในลำดับสูงเหนือกฎหมายอื่นใดทั้งปวง ลำดับเช่นนี้อาจเรียกว่าศักดิ์หรือชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of Law) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ส่วนกฎหมายธรรมดาในรูปแบบหรือประเภทอื่นๆ ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ นั้น จะถือว่าเป็นกฎหมายในชั้นรองลงมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาบัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 25 ถึง มาตรา 49

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้อง สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาซึ่งมีสาระสำคัญที่ได้บัญญัติอยู่ใน มาตรา 25 ถึง มาตรา 29 อันประกอบด้วย การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล การไม่เลือกปฏิบัติ การจับกุม คุมขังบุคคล การรับโทษทางอาญา และหลักการประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา

ในการศึกษาเรื่อง สิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ได้นำข้อบัญญัติ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาวิเคราะห์ตามประเด็นปัญหาของงานวิจัยเรื่องนี้ โดยสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตามมาตรา 25 ถึงมาตรา 29 ดังนี้

มาตรา 25 บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

“สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ”

“บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติ”แห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

“บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำ ความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมาย บัญญัติ”

สาระสำคัญตามมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับสิทธิหรือ เสรีภาพของบุคคลที่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ครอบคลุมถึงการ ใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาตรา 26บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้อง เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกิน สมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผล ความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”

“กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณี ไດกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

สาระสำคัญตามมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ของบุคคลต้องคำนึงถึง หลักนิติธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล และในการจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา 27บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความ คุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัด ต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้”

“มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือ เสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

“บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างของ องค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

สาระสำคัญตามมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องใดๆจะกระทำมิได้

มาตรา 28บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย”

“การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“การจับการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

สาระสำคัญตามมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับการจับการคุมขังและการค้นตัวบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมถึงการห้ามมิให้มีการทรมานต่อบุคคล

มาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้”

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

“การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี”

“ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้”

“คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สาระสำคัญตามมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายฉบับปัจจุบันบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไว้ในหมวด 3 มาตรา 25 ถึง มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ให้ความสำคัญสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย ไว้ในบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แล้วเห็นว่า การตรากฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพในชีวิต และร่างกายของบุคคลย่อมต้องเป็นกฎหมายที่ทำให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบเสมอกันในทางกฎหมาย ดังนี้ ในส่วนของอำนาจการตรวจเก็บพยานหลักฐาน โดยทางวิธีวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน จึงไม่ควรกำหนดอัตราโทษ และหากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระบุข้อสันนิษฐานตามกฎหมายว่า การไม่ยินยอมดังกล่าวอาจเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้วางหลักในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไว้ตามมาตรา 131 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” ซึ่งศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนสืบหาได้เอง หรือที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาอื่นหรืออ้างต่อพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นพยาน หรือที่บุคคลภายนอกส่งมา ทั้งนี้ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา (ฎีกาที่ 1390/2522)⁵⁷ ส่วนพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมนั้นจะมีเพียงใด อย่างไร เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามที่เห็นสมควรภายในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หากไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนกระทำผิดกฎหมายหรือผิดหน้าที่ ย่อมจะถือว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบหาได้ไม่ (ฎีกาที่ 40/2561)⁵⁸

สำหรับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน ได้บัญญัติวางหลักเพิ่มเติมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ดังนี้⁵⁹

“ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

⁵⁷ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1390/2552. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.deka.supremecourt.or.th>. [2563, 17 มีนาคม].

⁵⁸ สมชัย จีฬาอุดมกร. (2562). *สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่มที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). หน้า 296.

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1.

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือเสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้ตั้งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

ทั้งนี้ มาตรา 131/1 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยถือเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในกรณีที่ต้องจำเป็นเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131

สำหรับ มาตรา 131/1 วรรคสอง วางหลักเกณฑ์ใช้เฉพาะกับคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี และมีความจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ด้วยเหตุนี้ หากเป็นคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี จึงไม่อาจนำผลบังคับตามวรรคสอง ในการที่ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือเสียหายนั้น เมื่อไม่ได้รับความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร

โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดหลักเกณฑ์การนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวนไว้ใน มาตรา 131/1 และวางหลักการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจในชั้นศาลไว้ตามมาตรา 244/1 ทั้งสองมาตราจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ แต่ต่างกันตรงที่ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งในกรณีที่คดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ส่วนในชั้นศาล ผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกได้ทุกคดี

นอกจากมาตรา 131 และ 131/1 แล้ว อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับ

การตรวจตัว(ตรวจร่างกาย)ไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดูร่องรอยที่ปรากฏอยู่บนเนื้อตัวร่างกายของบุคคล ทั้งนี้เพื่อหาพยานวัตถุหรือพยานเอกสาร ซึ่งอาจเป็นบาดแผลร่องรอยต่างๆ คราบโลหิต คราบอสุจิ ขน เส้นผม เส้นใย คราบดิน ฝุ่น เขม่าดินปืน เป็นต้น ขึ้นอยู่ว่าต้องการดูขนาดรูปร่าง ลักษณะของสิ่งที่ปรากฏบนเนื้อตัวร่างกายว่าเป็นอย่างไร หรือต้องการทราบว่าคุณสมบัติที่ปรากฏบนเนื้อตัวร่างกายมีความหมายว่าอย่างไร

หนึ่งการตรวจเช่นว่านั้น พนักงานสอบสวนจะทำการตรวจเองก็ได้ ถ้าการตรวจไม่มีข้อยุ่งยากอะไร แต่ถ้าเป็นการตรวจเพื่อดูบาดแผล และบอกสาเหตุว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร บางครั้ง เช่นคดีประทุษร้ายชีวิต หรือกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ บางครั้งเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ทางนิติเวช หรือสูตินารี ตรวจภายในก็ต้องให้แพทย์ทำการตรวจ หรือที่เราเรียกว่า การทำนิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine) ซึ่งเป็นแขนงศาสตร์สาขาหนึ่งของงาน นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ซึ่งต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ทางด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะที่เราเรียกว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 “ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตามมีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาล และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบ...”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า การตรวจตัวผู้ต้องหาจะต้องได้รับความยินยอมจากตัวผู้ต้องหา ดังนั้นในการตรวจตัว (ตรวจร่างกาย) ผู้ต้องหา แต่เพียงภายนอกร่างกายนั้นพนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ทันทีโดยไม่ต้องให้ผู้ต้องหายินยอม แต่ต้องอยู่บนหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560

ดังนั้น จึงต้องตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 โดยเคร่งครัดว่านอกจากการพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ ลายเท้าแล้ว พนักงานสอบสวนไม่สามารถทำอย่างอื่นได้อีก เช่น การแสวงหาพยานหลักฐาน โดยให้ผู้ต้องหาคัดลอกลายมือเพื่อเปรียบเทียบกับเอกสารของกลาง หรือการบังคับให้ผู้ต้องหาร่วมมือในการให้ตัวอย่างของเหลว หรือเจาะเอาตัวอย่างเลือดของผู้ต้องหาเพื่อตรวจพิสูจน์หาดีเอ็นเอ

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า การตรวจดูตัวผู้ต้องหานั้นจะทำได้โดยวิธีใด หลักเรื่องการตรวจตัว (ตรวจร่างกาย) ตามมาตรานี้ วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายคงเป็นเรื่องการตรวจตัว (ตรวจร่างกาย) (Examine) เพื่อพบวัตถุพยานหรือข้อความที่ปรากฏบนเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหา

เท่านั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องการค้น (Search) ซึ่งการค้นแน่นอนต้องถูกเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหาแต่การตรวจตัว (ตรวจร่างกาย) อาจไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวเลยก็ได้ แต่อย่างก็ตีก็อาจจะถูกเนื้อตัวร่างกายได้ แม้กระนั้นก็ตาม วิธีการตรวจตัว (ตรวจร่างกาย) ก็คงจะใช้วิธีการที่เกินเลยไปกว่าการค้นไม่ได้ ดังนั้น การตรวจก็ต้องตรวจจกต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้ต้องหาต้องให้ผู้ต้องหาอื่นเป็นผู้ค้นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 ถ้าพนักงานสอบสวนทำเกินเลย หรือเกินกว่าเหตุ อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ หรือความผิดต่อร่างกายและเสรีภาพได้

ส่วนการตรวจสอบสภาพทางจิตใจ เช่น นำเข้าเครื่องจับเท็จ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ถ้าบุคคลนั้นไม่ยินยอมแล้วก็ไม่อาจทำได้

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีวิทยาศาสตร์ เฉพาะในความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจเก็บตัวอย่างตามที่กฎหมายกำหนดจากร่างกาย ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้เสียหายหรือผู้ต้องหานั้น แล้วแต่กรณี

3.3.3 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547⁶⁰

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางการบริหารราชการและการดำเนินงานของราชการตำรวจให้เป็นไปตามนโยบาย และกำหนดให้การบริหารงานบุคคลให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) โดยเฉพาะอันมีผลให้การจักระบบไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการบริหารราชการ การบริหารงานบุคคล การบังคับบัญชา การแต่งตั้งและโยกย้ายหรือการดำเนินการทางวินัยเกิดความเป็นธรรม ความเหมาะสมและมีตำแหน่งพนักงานสอบสวนแยกต่างหากจากตำแหน่งข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศและกำหนดสอบสวนซึ่งถือเป็นกระบวนการ ยุติธรรมในเบื้องต้นที่สำคัญ ตลอดจน จัดให้มีกองทุน

⁶⁰ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 11(4).

เพื่อสนับสนุนและพัฒนางานเกี่ยวกับการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา อันจะทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในส่วนซึ่งข้าราชการตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบ มีศักยภาพยิ่งขึ้น

สำหรับหลักกฎหมายตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้ง นี้ ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 11 ซึ่งบัญญัติว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น

จากหลักกฎหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจออก ระเบียบ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่ มีอำนาจกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยเรื่องการสอบสวน

3.3.4 พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559⁶¹

พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมและการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้น จึงได้จัดให้มีบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไป รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล

สำหรับหลักกฎหมายตาม พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งนี้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 7 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 3 “ การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ” หมายความว่า การให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ทราบความจริงโดยนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆและการแพทย์มาใช้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมหรือเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด

“ สถาบัน ” หมายความว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

มาตรา 5 ให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้รวมถึงงานดังต่อไปนี้ด้วย

1) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินการคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ

⁶¹ พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559.

- 2) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ
- 3) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกยุติธรรม แก่เด็กและเยาวชน ตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ปกครอง ผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้มีส่วนได้เสีย โดยตรงร้องขอ
- 4) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่างการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์และ ต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน
- 6) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศและภาคเอกชน ในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- 7) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐ ในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกรณีที่มีการร้องขอตาม (1) (2) (3) และ (4) ที่เกี่ยวกับ สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ในการให้บริการตามมาตรา 5 จากผู้ที่ร้องขอที่มีใช้หน่วยงานของรัฐตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอาจงดหรือลดค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา 5 ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บได้ตามวรรคหนึ่ง ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน แต่ให้สถาบันหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

นอกจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจแล้ว ยังมีเป็นหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยวิธีวิทยาศาสตร์ คือ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามที่ผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ และยังมีอำนาจเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ดังนี้ หากมีกรณีที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจไม่รวบรวมพยานหลักฐานอย่างใด อย่างหนึ่ง โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีสิทธิ์ที่จะร้องขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการตรวจเก็บตัวอย่างและ

ตรวจพิสูจน์ได้ อันเป็นการเพิ่มช่องทางให้ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาสู่สำนวนการสอบสวนได้

3.3.5 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี 2556⁶²

ระเบียบเกี่ยวกับคดี เป็นระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มีองค์ประกอบดังนี้

บทที่ 1 หลักการทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน บทที่ 2 อำนาจการสอบสวน บทที่ 3 การสอบสวนคดีที่ยังไม่ได้หลักฐานพอพ้อง บทที่ 4 การบันทึกการสอบสวน บทที่ 5 การถามปากคำ บทที่ 6 การคุมพยานและการป้องกันพยานสำคัญคดีอาญา บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดีบทที่ 8 ว่าด้วยการจัดให้ชี้ตัวและชี้รูปผู้ต้องหา บทที่ 9 การทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุ บทที่ 10 การประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนท้องที่กับพนักงานสอบสวนกองสอบสวนกลาง บทที่ 11 การเรียงลำดับเอกสาร การให้หมายเลข การลงชื่อในสำนวนการสอบสวนและการรวบรวมสำนวนการสอบสวนประกอบด้วยความเห็น บทที่ 12 อำนาจการทำความเห็นทางคดีของตำรวจนครบาล บทที่ 13 การส่งคดีแก่พนักงานอัยการเฉพาะจังหวัดพระนคร – ธนบุรี บทที่ 14 ความเกี่ยวพันระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวน บทที่ 15 การเก็บสำนวน และบทที่ 16 แบบบันทึกการสอบสวน

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง ได้นำระเบียบเกี่ยวกับคดีของตำรวจซึ่งเป็นระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยขั้นตอน ในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้ระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสอบสวน

บทที่ 1 หลักการทั่วไปว่าด้วยการสอบสวนมาวิเคราะห์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 หลักการทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน

ข้อ 207 การสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าพนักงาน ได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ข้อ 208 พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสอบสวนอำนวยความสะดวกธรรมทางอาญาให้กับคู่กรณี จึงต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณสูงเป็นพิเศษ โดยต้องทำใจเป็นกลางตรงไว้ซึ่ง

⁶² ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี 2556.

ความยุติธรรม ต้องการแต่ความจริง โดยบริสุทธิ์เท่านั้น การซักถามจะต้องระมัดระวังอย่าให้เป็นคำถามที่ ชี้นำให้ผู้ให้ถ้อยคำคล้อยตามหรือชี้ช่องอย่างใดอย่างหนึ่งในเวลาถาม ด้วยเหตุนี้พนักงานสอบสวน จึงพึงต้องมีจรรยาบรรณเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย

(1) พนักงานสอบสวนพึงยึดอุดมคติของตำรวจโดยเคร่งครัด

(2) พนักงานสอบสวนพึงระลึกถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญ

(3) พนักงานสอบสวนพึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเสมอภาค โดยถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม

(4) พนักงานสอบสวนพึงเต็มใจรับแจ้งความ แสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐานตาม หลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงแห่งคดี

(5) พนักงานสอบสวนพึงพิจารณาข้อเท็จจริงให้ได้เหตุผลอันเชื่อว่าผู้นั้น ได้กระทำความผิดก่อนมีการแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี ละให้คำนิ่ง

ข้อ 225 เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลง โทษนี้กฎหมายอนุญาตให้พนักงานสอบสวนมี อำนาจกระทำการดังต่อไปนี้ คือ

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทาง อันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่ หรือภาพถ่ายจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

เฉพาะการพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้พนักงานสอบสวนจัดการพิมพ์ส่งไปตรวจสอบว่าเคย ต้องโทษหรือไม่ ตามระเบียบที่ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ เว้นแต่คดีนั้นจะเสร็จสิ้นกันได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือ สงสัยในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการ ค้น

(3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ บุคคลผู้ถูก หมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดสิ่งของไปตามหมายแล้วให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังที่กล่าวแล้วใน (2) และ (3)

(5) ออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็น ประโยชน์แก่คดี และถามปากคำไว้

(6) ขณะทำการอยู่ในบนเรือนหรือสถานที่อื่นๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้นๆ ชั่วเวลาทำที่จำเป็น

(7) สอบสวนหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

(8) การสอบสวนเรื่องใดที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นต้องตรวจศพ เพื่อเป็นหลักฐานหรือประกอบหลักฐานในคดี แม้ว่าศพนั้นจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตามก็มีอำนาจที่จะสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้

(9) ออกหมายเรียกผู้ต้องหา แต่ถ้าไปทำการสอบสวนด้วยตนเองย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหา หรือพยายามมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก ดังได้กล่าวแล้วในลักษณะที่ว่าด้วยหมาย

(10) จับและควบคุมหรือจัดการให้จับหรือควบคุมผู้ต้องหา หรือบุคคลใดซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันหรือหลักประกันด้วย หรือปล่อยไปตามระเบียบที่ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวก็ได้

ข้อ 226 ในระหว่างทำการสอบสวน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นคนวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้้นั้นเสร็จแล้วให้สอบสวนถ้อยคำของแพทย์ว่าตรวจได้ผลประการใด หากเป็นคนวิกลจริต ก็สอบสวนให้ถึงวันในเวลาที่เกิดเหตุ นั้นสามารถจะรู้ผิดชอบหรือยับยั้งได้หรือไม่ ตามหลักกฎหมายลักษณะอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับคนวิกลจริต

ข้อ 227 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า ผู้ต้องหาเป็นคนวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวนไว้จนกว่าผู้ต้องหานั้นจะหายวิกลจริต หรือต่อสู้คดีได้และให้ส่งตัวผู้้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิต หรือมอบแก่ผู้อนุบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร

การงดการสอบสวนในข้อนี้ ให้งดเฉพาะตัวผู้ต้องหาที่วิกลจริตนั้น และไม่สามารถต่อสู้คดีได้เท่านั้น ส่วนการสอบสวนอื่นๆ หรือมีผู้ต้องหาร่วมอยู่ในคดีนั้นให้ดำเนินการต่อไปได้เพราะการสอบสวนคดีอาญาผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย

เฉพาะจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ไม่ควรมอบตัวผู้ต้องหาที่วิกลจริตดังกล่าวข้างต้นให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแสดงความจำนงค์มาเช่นนั้นหรือในฐานะเป็นผู้อนุบาล

บทที่ 9 การทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ

ข้อ 265 โดยปกติการทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะพิจารณาตามแต่ความจำเป็นในคดี เพื่อเป็นรากฐานแสดงความเข้าใจสถานที่และเป็นประโยชน์แก่คดีนั้นๆ คดีดังต่อไปนี้จำเป็นต้องทำแผนที่

สังเขป แสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวนแบบสำนวนเสมอทุกคดี คือ

- (1) คดีอุกฉกรรจ์
- (2) คดีฆาตกรรมพาหนะ โคนบุคคลหรือทรัพย์สินในถนนหลวง
- (3) คดีบุกรุกที่ดิน

ข้อ 266 การทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบการสำนวนการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุนั้นด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้

แผนที่เกิดเหตุนั้นมีน้ำหนักฟังเป็นหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้นได้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุนั้นในชั้นศาลอันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย

ข้อ 267 แผนที่นี้ต้องแสดงทิศทางการเข้าการออกของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีนั้นรวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนทางหลบหนีของผู้กระทำผิด ความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิดในขณะก่อนหรือหลังการกระทำความผิดและอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการที่จะให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ แจ่มกระจ่าง ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อ 268 นอกจากจะจัดทำแผนที่สังเขปขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ ประกอบเข้าไว้ในสำนวนเพื่อประโยชน์ในคดีอีกชั้นหนึ่งด้วย

ท้องที่ที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเห็นว่า ถ้าได้จัดการตรวจสถานที่เกิดเหตุและทำหลักฐานการพิสูจน์ไว้โดยอาศัยวิทยาการตำรวจเข้าช่วยเหลือแล้วจะทำให้การพิสูจน์ความผิดแน่นอนยิ่งขึ้น ให้ทำการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจไปถ่ายรูป และตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วยและให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองวิทยาการที่จะทำการถ่ายรูป และตรวจสถานที่เกิดเหตุตามหลักวิชาการแล้วให้ส่งรูปถ่ายและหลักฐานต่างๆ ที่ตรวจพบไปให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีพร้อมด้วยหนังสือนำส่งเป็นหลักฐาน

ข้อ 266 การทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบการสำนวนการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุนั้นด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุนี้มีน้ำหนักฟังเป็นหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้นได้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุนั้นในชั้นศาลอันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย

ข้อ 267 แผนที่นี้ต้องแสดงทิศทางการเข้าการออกของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีนั้นรวมทั้ง เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนทางหลบหนีของผู้กระทำผิด ความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิด ในขณะก่อนหรือหลังการกระทำความผิดและอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการที่จะให้ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อ 268 นอกจากจะจัดทำแผนที่สังเขปขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการถ่ายรูป สถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ ประกอบเข้าไปในสำนวนเพื่อประโยชน์ในคดีอีกชั้นหนึ่งด้วย

ท้องที่ที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเห็นว่า ถ้าได้จัดการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและทำ หลักฐานการพิสูจน์ไว้โดยอาศัยวิทยาการตำรวจเข้าช่วยเหลือแล้วจะทำให้การพิสูจน์ความผิด แน่นอนยิ่งขึ้น ให้ทำการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจไปถ่ายรูป และตรวจสอบสถานที่ เกิดเหตุด้วยและให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองวิทยาการที่จะทำการถ่ายรูป และตรวจสอบสถานที่เกิด เหตุตามหลักวิชาการแล้วให้ส่งรูปถ่ายและหลักฐานต่างๆ ที่ตรวจพบไปให้พนักงานสอบสวน เจ้าของคดีพร้อมด้วยหนังสือนำส่งเป็นหลักฐาน

จากการวิเคราะห์ตามระเบียบเกี่ยวกับคดีลักษณะ 2 บทที่ 9 ในวรรคแรก การทำแผนที่และรูป ถ่ายสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ...ข้อ 268 กำหนดให้พนักงานสอบสวน นอกจากจะต้อง จัดทำแผนที่สังเขปขึ้นแล้ว หากพนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและ ร่องรอยต่างๆ ประกอบเข้าไปในสำนวนเพื่อประโยชน์ในคดีอีกชั้นหนึ่งด้วย เป็นการกำหนด แนวทางให้พนักงานสอบสวนควรดำเนินการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอย จะเห็นได้ว่า ระเบียบดังกล่าวได้ให้อำนาจดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนในการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ และ ร่องรอยต่างๆ ซึ่งเป็นพยานสำคัญในคดี พนักงานสอบสวนจะทำหรือไม่ทำก็ได้ เนื่องใช้คำว่า “ควร”

ในวรรคที่สอง ท้องที่ที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเห็นว่า ถ้าได้จัดการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และทำหลักฐานการพิสูจน์ไว้โดยอาศัยวิทยาการตำรวจเข้าช่วยเหลือแล้วจะทำให้การพิสูจน์ ความผิดแน่นอนยิ่งขึ้น ให้ทำการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจไปถ่ายรูป และตรวจ สถานที่เกิดเหตุด้วยและให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองวิทยาการที่จะทำการถ่ายรูป และตรวจ สถานที่เกิดเหตุตามหลักวิชาการแล้วให้ส่งรูปถ่ายและหลักฐานต่างๆ ที่ตรวจพบไปให้พนักงาน สอบสวนเจ้าของคดีพร้อมด้วยหนังสือนำส่งเป็นหลักฐาน

จากการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจดุลพินิจในการ เรียกเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาร่วมในการตรวจพิสูจน์และการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เช่น ถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ และเก็บร่องรอยพยานหลักฐาน เนื่องจากระเบียบดังกล่าวใช้คำว่า “เห็นว่า” ซึ่งเป็นการให้อำนาจดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนในการเรียกเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาช่วยหรือไม่

3.3.6 คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 55 /2560 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2560 เรื่อง การกำหนดสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐาน และหลักเกณฑ์การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน⁶³

เนื่องจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐานและมีหน่วยงานใน ทุกจังหวัดของประเทศการพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานจำเป็นต้อง เป็นไปอย่างมีระบบภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับการพัฒนาของเครื่องมือ อุปกรณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและมีเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจได้มีคำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 515/2557 ลงวันที่ 8 กันยายน 2557 เรื่องการกำหนดสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐาน และหลักเกณฑ์ การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อกำหนดคุณสมบัติผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานที่เหมาะสมให้ เป็นไปอย่างมีมาตรฐานและสามารถปฏิบัติงานในการสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจได้มีการพัฒนางาน ตรวจพิสูจน์หลักฐานอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน โครงสร้างและกำลังพลที่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมในการนี้จึงเห็นควรให้ กำหนดสาขาการตรวจพิสูจน์และหลักเกณฑ์การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน ดังนี้

1) คำจำกัดความในคำสั่งนี้

"สาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐาน" หมายถึงสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่สำนักงานพิสูจน์ หลักฐานตำรวจกำหนด ประกอบด้วย

สาขาการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

สาขาการตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง

สาขาการตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

สาขาการตรวจพิสูจน์ทางเคมี

สาขาการตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์

สาขาการตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ

สาขาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด

สาขาการตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง

สาขาการตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์

สาขาการตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จ

⁶³ คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 55 /2560 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2560 เรื่อง การกำหนดสาขาการตรวจ พิสูจน์หลักฐาน และหลักเกณฑ์การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน.

สาขาการตรวจพิสูจน์ยาพิษ

สาขาอื่นๆ (ให้ระบุชื่อสาขา)ตามที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเห็นสมควร

"ผู้ตรวจพิสูจน์" หมายถึงข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจให้ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐานและสามารถให้ความเห็นด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งออกรายงานผลในฐานะผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานภายใต้ขอบเขตความรับผิดชอบในสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

"คณะกรรมการทดสอบ" หมายถึงคณะกรรมการที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ทดสอบและประเมินความรู้ความสามารถของนักวิทยาศาสตร์เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานในสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานตามที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด ประกอบด้วย

(1) ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจหรือรองผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเป็นประธานคณะกรรมการทดสอบ

(2) ผู้ตรวจพิสูจน์ในแต่ละสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ จำนวน ไม่น้อยกว่า 3 นายเป็นกรรมการทดสอบ หากไม่ครบตามจำนวนให้แต่งตั้งจากบุคคลอื่น

(3) ผู้บังคับการสถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นเลขานุการคณะกรรมการทดสอบ

(4) ผู้กำกับการฝ่ายยุทธศาสตร์ กองบังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นกรรมการทดสอบ

(5) ผู้กำกับการฝ่ายธุรการและกำลังพลกองบังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นกรรมการทดสอบ

(6) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) กลุ่มงานมาตรฐาน สถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการทดสอบ

"ผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์" หมายถึงข้าราชการในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งอยู่ระหว่างฝึกปฏิบัติงานที่ยังมิได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจให้ทำหน้าที่ผู้ตรวจพิสูจน์

2) คุณสมบัติผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน

2.1) ผู้ตรวจพิสูจน์ในแต่ละสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน ดังนี้

1) เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักวิทยาศาสตร์ (สพ 1)

3) ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากคณะกรรมการทดสอบในสาขาการตรวจพิสูจน์ยื่นคำร้องขอทดสอบเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจพิสูจน์

2.2) ผู้ตรวจพิสูจน์ในแต่ละสาขาต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตามสาขาการตรวจพิสูจน์ ดังนี้

1) สาขาการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาเคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิตหรือมีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยมีระยะเวลาการฝึกปฏิบัติรวมแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการปฏิบัติงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุรวมแล้วจำนวนไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง โดยต้องเป็นคดีเกี่ยวกับชีวิตไม่น้อยกว่า 20 เรื่องและเป็นคดีเพลิงไหม้ไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง

2) สาขาการตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาเคมี ฟิสิกส์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์เอกสารไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง โดยมีผลงานที่ขอเข้ารับการทดสอบความรู้ความสามารถเป็นคดีตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อหรือลายมือเขียนรวมกันไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง

3) สาขาการตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาเคมี ฟิสิกส์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไม่น้อยกว่า 300 เรื่อง โดยต้องเป็นคดีตรวจเปรียบเทียบไม่น้อยกว่า 50 เรื่อง

4) สาขาการตรวจพิสูจน์ทางเคมี

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาเคมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ทางเคมี โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปีและมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ทางเคมีไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง

5) สาขาการตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาฟิสิกส์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปีและมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง

6) สาขาการตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์บัณฑิตทางด้านชีววิทยา(สาขาจุลชีววิทยา จุลชีววิทยาประยุกต์ จุลชีววิทยาอุตสาหกรรม เทคโนโลยีชีวภาพ พันธุศาสตร์ชีววิทยา โมเลกุลเทคนิคการแพทย์ ชีวเคมี) หรือมีพื้นฐานวิชาชีววิทยา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง

7) สาขาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีพื้นฐานวิชาเคมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต หรือมีคุณวุฒิการศึกษาเภสัชศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตทางด้านพิษวิทยา

(2) ผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ยาเสพติดด้านคุณภาพวิเคราะห์จำนวนไม่น้อยกว่า 200 เรื่องและด้านปริมาณวิเคราะห์จำนวนไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง

8) สาขาการตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือฝ่ามือและฝ่าเท้าแฝง

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางด้านวิทยาศาสตร์ขึ้นไป โดยมีพื้นฐานวิชาเคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา หรือคอมพิวเตอร์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต หรือมีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง ไม่น้อยกว่า 200 เรื่อง

9) สาขาการตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาขาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ โดยมีพื้นฐานวิชาสถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์ โครงสร้างข้อมูล วิธีขั้นตอน (Algorithm) ระบบฐานข้อมูลการสื่อสารข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบปฏิบัติการ วิศวกรรมซอฟต์แวร์ และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต หรือสาขาฟิสิกส์ ฟิสิกส์ประยุกต์ ฟิสิกส์อิเล็กทรอนิกส์ คณิตศาสตร์คณิตศาสตร์ประยุกต์ หรือมีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอนุมัติจากผู้นับราชการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ไม่น้อยกว่า 300 เรื่อง

10) สาขาการตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จ

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางด้านวิทยาศาสตร์(สาขาจิตวิทยา สังคมหรือจิตวิทยาคลินิก โดยมีพื้นฐานวิชาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกัน ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต หรือมีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอนุมัติจากผู้นับราชการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

(2) ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จ โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จไม่น้อยกว่า 40 เรื่อง โดยต้องเป็นคดีตัวอย่าง 5 เรื่อง และคดีจริง 15 เรื่อง

11) สาขาการตรวจพิสูจน์ยาพิษ

(1) มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปทางสาขาเภสัชศาสตร์หรือปริญญาโทสาขาพิษวิทยาหรือมีพื้นฐานวิชาเภสัชศาสตร์หรือพิษวิทยาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

(2) ผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจพิสูจน์สาขาการตรวจพิสูจน์ยาพิษ โดยมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการฝึกปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ยาพิษ ไม่น้อยกว่า 50 เรื่อง

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสองนี้ ในประเด็นคุณสมบัติของผู้ตรวจพิสูจน์มาความจำเป็นเพราะตามคำสั่งของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานเป็นเพียงคำสั่งของหน่วยงานยังไม่ใช้ระเบียบหรือข้อกฎหมายที่หากไม่ปฏิบัติแล้วจะมีบทลงโทษ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหายและคู่กรณีและเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียแก่รูปคดีเห็นควรให้มีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ในแต่ละคดีที่เข้าไปดำเนินการ โดยออกเป็นระเบียบเกี่ยวกับคดีที่เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

3.3.7 คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2561

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ⁶⁴

ตามคำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 474/2555 ลงวันที่ 25 กันยายน 2555 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้หน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติให้มีมาตรฐานเดียวกัน

เพื่อให้การตรวจสถานที่เกิดเหตุของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบและแนวทางปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้หน่วยถือปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ให้จัดเวรชุดตรวจสถานที่เกิดเหตุ สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง โดยให้ผู้บังคับบัญชาควบคุมกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
- 2) เมื่อได้รับการร้องขอให้ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เวรชุดตรวจสถานที่เกิดเหตุออกไปปฏิบัติหน้าที่ทันทีโดยไม่ชักช้า แต่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่สำคัญ
- 3) การดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามคู่มือการตรวจสถานที่เกิดเหตุตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อคุณภาพของงาน
- 4) ถ้าเป็นคดีสำคัญ อุกฉกรรจ์ สะเทือนขวัญ หรือเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือสื่อมวลชน ให้เวรชุดตรวจสถานที่เกิดเหตุรีบดำเนินการปฏิบัติหน้าที่โดยทันทีที่ได้รับการร้องขอ แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

⁶⁴ คำสั่ง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2561 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ.

โดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

5) เมื่อผู้บังคับการหรือรองผู้บังคับการหัวหน้าหน่วยระดับกองบังคับการได้รับรายงานตามกรณีข้อ 4 หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีที่ต้องการความละเอียดรอบคอบหรือมีความสลับซับซ้อน ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย 3 นาย ร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ชักช้า

6) กรณีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค (ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10) ร้องขอให้กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ผู้บังคับการ กองพิสูจน์หลักฐานกลางพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

6.1) หากเห็นควรให้เวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในส่วนภูมิภาคไปดำเนินการให้ประสานกับผู้บังคับการ / รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งการภายในอำนาจต่อไป

6.2) หากเห็นควรให้ กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ให้เสนอ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นผู้อนุมัติและประสานกับผู้บังคับการ / รองผู้บังคับการ หัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการให้ชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในสังกัดไปร่วมตรวจ

7) กรณีผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สั่งการให้ กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ดำเนินการ ดังนี้

7.1) ในกรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลาง พิจารณาดำเนินการ โดยเร็วแล้วรายงานให้ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ทราบ

7.2) ในส่วนภูมิภาคให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลางพิจารณาดำเนินการ โดยเร็วและให้ประสานกับผู้บังคับการ รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 ที่รับผิดชอบพื้นที่เกิดเหตุ จัดเวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไปร่วมตรวจแล้วรายงานให้ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ทราบ

8) การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุกรณีที่เกิดที่กองพิสูจน์หลักฐานกลางร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ให้หน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นผู้ออกรายงาน เว้นแต่กรณีที่มิได้เหตุผลความจำเป็นหรือเพื่อความเหมาะสมหรือผลการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมีความแตกต่างกัน ให้ผู้บังคับการ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง หรือ ผู้บังคับการ/รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1 - 10 แล้วแต่กรณีรายงานผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ทราบเพื่อพิจารณาสั่งการ

ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพื่อร่วมพิจารณาให้ได้ข้อยุติ และรายงานผลให้ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทราบโดยเร็ว

9) การรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบข้อมูลในคดีสำคัญหรือคดีตามข้อ 4,6 และ 7 ในวันเวลาปฏิบัติราชการให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุรายงานผู้บังคับบัญชาตามระดับชั้นถึงผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจถ้าเป็นวันหยุดหรือนอกเวลาราชการให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุรายงานทางโทรศัพท์หรือช่องทางสื่อสารที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทราบและให้รายงานตามรูปแบบการรายงานตามที่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนดไว้

10) การรายงานผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุในเบื้องต้น และสถิติข้อมูลการตรวจสถานที่เกิดเหตุในรอบต่างๆ ให้รายงานตามรูปแบบการรายงานตามที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนดไว้

11) การออกรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลานับแต่

วันที่หน่วยได้รับแจ้งนับต่อเนื่อง ไปจนครบกำหนด โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

11.1) การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีลักทรัพย์ และการตรวจเก็บวัตถุพยานที่ตัวบุคคลหรือของกลางทั้งในและนอกที่ตั้งให้ออกรายงานผลการตรวจ ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน

11.2) การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีอื่นๆ นอกจากข้อ 11.1 ให้ออกรายงานผลการตรวจให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

12) กรณีตามข้อ 11 หากผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด

ให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเสนออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อขยายระยะเวลาการออกรายงานได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมเป็นกรณีไป ได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน ดังนี้

12.1) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 1- 3) เสนอขออนุมัติต่อนักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด

12.2) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับการ รองผู้บังคับการ หัวหน้าหน่วยงานระดับกองบังคับการ

13) กรณีที่มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาการออกรายงานเกินกว่า 2 ครั้ง ให้เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาเฉพาะกรณีที่มีเหตุความจำเป็นเท่านั้น ดังนี้

13.1) นักวิทยาศาสตร์ (สพ 1 – 3) เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับการรองผู้บังคับการ หัวหน้าหน่วยงานระดับ กองบังคับการ

13.2) นักวิทยาศาสตร์ (สพ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด ให้เสนอขออนุมัติต่อรองผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ที่ควบคุมกำกับดูแล

ทั้งนี้ ให้มีการเร่งรัดติดตามให้ทำการออกรายงานการตรวจพิสูจน์ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว โดยให้ใช้แบบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุตามที่กำหนดไว้ท้ายคำสั่งนี้ ทั้งนี้แบบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต และระเบิดสามารถเปลี่ยนแปลงตามแบบรายงานที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสากลได้

ในการศึกษาเรื่องนี้ ปัญหาทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสองนี้ ในประเด็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความจำเป็นเพราะตาม คำสั่งของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานเป็นเพียงคำสั่งของหน่วยงานยังไม่ใช่ระเบียบหรือข้อกำหนด ที่หากไม่ปฏิบัติแล้วจะมีบทลงโทษ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหายและคู่กรณีและ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียแก่รูปคดีเห็นควรให้มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยออกเป็นระเบียบเกี่ยวกับคดีที่เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความแตกต่างเปรียบเทียบการรวบรวม พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย โดยสามารถสรุป สาระสำคัญได้ตามตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 เปรียบเทียบการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย

	สหราชอาณาจักร	นิวซีแลนด์	เยอรมนี	ไทย
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย	Police and Criminal Evidence Act 1984	Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995	Strafprozeßordnung (German Criminal Procedure Code)	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ลักษณะความผิดที่กฎหมายกำหนดเป็นเงื่อนไขให้มีอำนาจจัดให้มีการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์	Recordable Offense ความผิดอาญาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจที่จะบันทึกประวัติอาชญากรรม ซึ่งหมายถึงรวมถึงความผิดทุกประเภทที่มีโทษจำคุก	Imprisonable Offense หรือความผิดอาญาที่ระบุไว้ในส่วนที่ 3 ของตารางที่ 1 ความผิดที่มีโทษจำคุก หรือความผิดที่ระบุไว้ในส่วนที่ 3 ของตารางที่ 1	พิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิดอาญา และความน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง	ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี
ผู้มีอำนาจให้ดำเนินการตรวจเก็บ	เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรขึ้นไป	เจ้าหน้าที่ตำรวจ	ผู้พิพากษา	พนักงานสอบสวน (เจ้าหน้าที่ตำรวจ)

<p>คุณสมบัติ ผู้ดำเนินการตรวจ สถานที่เกิดเหตุ และพยานหลักฐาน</p>	<p>ในการพิจารณาว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ คนใดมีคุณสมบัติ เพียงพอในการเป็น ผู้เชี่ยวชาญใน ศาสตร์นั้นๆ จน สามารถที่จะมาบอก ความให้ความเห็น ต่อศาลได้ ซึ่ง โดย ส่วนมากแล้วผู้ที่ จะ มาเป็นพยาน ผู้เชี่ยวชาญจะต้อง แสดง ประกาศนียบัตร การศึกษาหรือ ประสบการณ์ที่มี ของตนเพื่อให้ศาล เชื่อถือและยอมรับ ฟังคำบอกความ ดังนี้ ในบางกรณี พยานผู้เชี่ยวชาญ จึงอาจมิใช่ นักวิทยาศาสตร์ที่มี ความรู้ความ เชี่ยวชาญในด้าน นั้น</p>	<p>ต้องมีการเสนอ คุณสมบัติหรือ คุณวุฒิของ ผู้เชี่ยวชาญต่อศาล และแจ้งว่า พยานหลักฐานที่ นำเสนอนั้นอยู่ใน ขอบเขตความ เชี่ยวชาญ ต้องระบุ ถึงเอกสารงานวิจัย หรือสิ่งอื่นในที่ ใช้ สนับสนุน ความเห็น ตลอดจนอธิบาย กระบวนการที่ใช้ ในการทดลองและ การตรวจสอบ ต่างๆ อันเป็นที่มา ของข้อเท็จจริงและ ความเห็นที่เป็น พยานหลักฐานของ ผู้เชี่ยวชาญ</p>	<p>กรณีแรกพยาน บุคคลผู้มีความรู้ เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert witness) เป็นพยานบุคคล ประเภทหนึ่งที่มี ความรู้เชี่ยวชาญ เป็นพิเศษจน สามารถให้ ความเห็นโดยอาศัย ประสบการณ์ใน อดีตที่พยานบุคคล ทัวไปที่ไม่ได้รับ การอบรมฝึกฝน ไม่ สามารถรู้ได้ตาม หลักการทาง วิชาการ เช่น แพทย์ และ กรณี ศาล เห็นสมควรก็อาจ ตั้งพยาน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ ความเห็นต่อศาล ได้โดยอยู่ในฐานะ ที่เป็นผู้ช่วยของ ศาล โดยศาลจะ คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ จากบัญชีรายชื่อ ผู้เชี่ยวชาญของรัฐ ซึ่งมีการรวบรวม ไว้แล้ว</p>	<p>ผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจพิสูจน์ของ ไทยมีการแต่งตั้ง โดยคำสั่ง สำนักงานพิสูจน์ หลักฐานตำรวจที่ 55 /2560 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2560 เรื่อง การ กำหนดสาขาการ ตรวจพิสูจน์ หลักฐาน และ หลักเกณฑ์การ แต่งตั้งผู้ตรวจ พิสูจน์หลักฐาน และคำสั่ง สำนักงานพิสูจน์ หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561 เรื่อง แนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการตรวจ สถานที่เกิดเหตุ</p>
--	--	--	---	---

นอกจากนั้น หลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินการตรวจไว้ให้มีลักษณะความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพไว้โดยเฉพาะ นอกจากเพื่อความปลอดภัยทางสุขอนามัยของผู้ต้องหาที่จะต้องรับการตรวจแล้ว ยังมีผลให้เกิดความน่าเชื่อถือของกระบวนการตรวจพิสูจน์ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของผู้เชี่ยวชาญ อันจะมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อาจต้องทำหน้าที่ในการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญที่น่าเสนอทั้งข้อเท็จจริงและความเห็นต่อศาลในการพิจารณาคดีอีกด้วย โดยการรับฟังพยานหลักฐานผู้เชี่ยวชาญ พบว่ากฎหมายในแต่ละประเทศได้มีการกำหนดหลักและวิธีการไว้ในส่วนกฎหมายที่ว่าด้วยพยานหลักฐาน โดยเฉพาะ